

ธรรมานุศาสตร์

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

ธรรมานุศาสตร์ มงคลที่ ๒๗ มีความอดทน-อดทนอย่างมีเป้าหมาย

บุคคลอดทนต่อถ้อยคำของคนผู้เป็นใหญ่กว่าได้ เพราะความกลัว อดทนต่อถ้อยคำของผู้เสมอกันได้ เพราะการแข่งดีเป็นเหตุ ส่วนบุคคลใดในโลกนี้ อดทนต่อถ้อยคำของผู้ต่ำกว่าได้ สัตบุรุษทั้งหลายกล่าวว่า ความอดทนของผู้นั้นสูงส่ง

พระบรมศาสดาทรงสรรเสริญความอดทน ทรงสอนไม่ให้ก่อเวร แต่ให้ออดทนด้วยสติปัญญา ที่จะพิจารณาปรับปรุงแก้ไขตนเอง ต้องชำระตนให้บริสุทธิ์ ทำใจให้อยู่เหนือปัญหา อยู่เหนือการล่วงเกินของใคร ๆ เพราะเมื่อใจเราอยู่เหนือสิ่งเหล่านี้ เราย่อมไม่หวั่นไหวหรือรู้สึกขุ่นมัวกับสิ่งใด ใจจะสงบ สะอาด บริสุทธิ์ และผ่องใส ดังเช่นบัณฑิตทั้งหลายในกาลก่อน แม้ถือกำเนิดเป็นสัตว์เดียรัจฉาน ยังมีจิตใจสูงส่งเปี่ยมล้นด้วยคุณธรรม คือความอดทน แม้จะถูกประทุษร้ายจากผู้อื่น หรือทำสิ่งไม่น่าชอบใจให้ ก็ไม่คิดทำร้ายตอบ แต่กลับมีความเอ็นดู สงสาร ให้อภัยต่อผู้อื่นเสมอ เพราะมีใจเปี่ยมด้วยความเมตตาปรารถนาดี หวังประโยชน์เกื้อกูลแก่สรรพสัตว์ทั้งหลายอย่างแท้จริง

ในสมัยพุทธกาล ณ กรุงสาวัตถี มีลิงตัวหนึ่งที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้ มีนิสัยเกเร ชอบทำความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านในละแวกนั้น วันหนึ่งลิงได้ไปเล่นใกล้ ๆ โรงช้าง ได้เห็นช้างเชือกหนึ่งท่าทางสงบ และเชื่องเมื่อได้โอกาส มันก็ป็นขึ้นไปนั่งบนหลังช้างทันที แล้วกระโดดโลดเต้น ทำกิริยาอาการคึกคะนองตามนิสัยของมัน เมื่อเห็นว่าช้างไม่แสดงกิริยาโต้ตอบแต่อย่างใด ก็ยิ่งได้ใจ จึงถ่างอุจจาระปัสสาวะลงบนหลังของช้าง แม้ลิงจะทำสิ่งที่ไม่สมควรถึงเพียงนี้ แต่ช้างก็ไม่โกรธ ยังคงสงบนิ่งเฉยอยู่ ต่อมาช้างเชือกหนึ่งซึ่งมีอุปนิสัยดุร้าย ได้มายืนอยู่ในที่ที่ช้างเชือกนั้นเคยยืน ลิงก็มาเล่นเหมือนวันก่อน เพราะเข้าใจผิด คิดว่าเป็นช้างเชือกเดิม จึงกระโดดขึ้นขึ้นบนหลังช้างทันที แต่ยังไม่ทันจะได้เล่นชุกชอนเช่นเคย ช้างเชือกนั้นก็ใช้งวงจับลิงฟาดลงบนพื้นอย่างแรง แล้วเอาเท้ากระแทบซ้ำ จนร่างของลิงแหลกเหลว สิ้นชีวิตลงทันที

เหตุการณ์นั้น ได้ปรากฏต่อสายตาของพระภิกษุ ภิกษุทั้งหลายจึงสนทนากันถึงเรื่องที่เกิดขึ้น เมื่อพระบรมศาสดาเสด็จมา และทรงทราบเรื่องราวทั้งหมดจึงตรัสว่า “ไม่ใช่แต่ในชาตินี้เท่านั้นที่ลิงเกเรตัวนี้ต้องเสียชีวิต เพราะความประพฤตินี้ไม่ดี แม้ในอดีตชาติก็เป็นเช่นนี้เหมือนกัน” แล้วทรงนำเรื่องในอดีตชาติมาตรัสเล่าให้แก่ภิกษุทั้งหลายฟัง ในอดีตกาล เมื่อครั้งพระบรมโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพญากระบือ อาศัยอยู่ในหิมวันตประเทศ เมื่อเจริญวัยเต็มที่มีร่างกายสมบูรณ์ด้วยพลังกำลังตัวสูงใหญ่สง่างาม ท่องเที่ยวไปตามป่าเขาลำเนาไพร วันหนึ่งเมื่อกระบือโพธิสัตว์กินหญ้า จนอิ่มหนำสำราญแล้ว ได้เข้าไปยืนพักที่ไต้ร่มไม้แห่งหนึ่ง ซึ่งแผ่กิ่งก้านสาขาให้ร่มเงาแก่ฝูงนกกาได้มาอาศัย

ลิ่งรุ่นหนุ่มตัวหนึ่ง อาศัยอยู่บนต้นไม้ต้นนั้นพอดี เมื่อเห็นกระป๋องโพธิสัตว์ยี่นึ่ง ไม่มีท่าทีที่น่าจะเป็นภัย แก่ตนก็รีบสนุกขึ้นมาทันที รีบลงจากต้นไม้ กระโดดขึ้นไปบนหลังพระโพธิสัตว์ เล่นตามใจชอบของมัน จับเขาทั้ง ๒ ข้าง ห้อยโหนโยนตัวไปมาอย่างสนุกสนาน แม้ลิ่งทำอยู่อย่างนี้ กระป๋องโพธิสัตว์ก็ยังสงบนิ่งเฉย ไม่ได้แสดงกิริยาอาการไม่พอใจใด ๆ เพราะมีขันติธรรม และมีความเมตตาเอ็นดู แต่ลิ่งกลับยิ่งได้ใจ จึงถ่ายอุจจาระปัสสาวะลงบนหลังพระโพธิสัตว์ พญากระป๋องก็ยังคงสงบนิ่งเฉยเช่นเดิม เหตุการณ์ เป็นเช่นนี้ทุกวัน ที่กระป๋องพระโพธิสัตว์มายืนพักใต้ร่มไม้

เทวดาซึ่งสิงสถิตอยู่ในต้นไม้ต้นนั้น ทนดูเหตุการณ์นั้นไม่ไหว จึงได้กล่าวกับพระโพธิสัตว์ว่า “ท่านพญากระป๋อง ท่านอดทนอดกลั้นต่อการกระทำของลิ่งชั่วได้อย่างไร ท่านควรจะจัดการกับมันเสีย เพราะอะไรท่านจึงอดทนอดกลั้นต่อความทุกข์ที่เกิดจากลิ่งที่มีจิตกลับกลอก มักประทุษร้ายมิตร ถ้าท่านไม่ห้ามปรามมัน สัตว์ทั้งหลายผู้โง่เขลา ก็จะเบียดเบียนท่านรำไป” กระป๋องพระโพธิสัตว์ ได้ฟังเทวดากล่าวเช่นนั้น ก็กล่าววาจาอันไพเราะจับใจขึ้นมาว่า “ท่านรูกขเทวดา ถ้าเราเป็นผู้ที่เจริญ ยิ่งกว่าลิ่งตัวนี้ โดยชาติ โดยโคตร และโดยที่มีอายุยืนยาวกว่า แต่ไม่สามารถจะอดทนอดกลั้น ต่อลิ่งตัวนี้ ซึ่งประทุษร้ายเรา ความปรารถนาพระสัมมาสัมโพธิญาณของเรา ก็จะไม่สำเร็จ เรายอม ให้ลิ่งเบียดเบียนเรา ดิกว่าเราไปเบียดเบียนลิ่งตัวนี้ ถึงอย่างไรเราก็ไม่ทำปาณาติบาต เพียงเพื่อให้พ้น จากทุกข์ในปัจจุบัน แต่ไม่อาจพ้นจากทุกข์ในอนาคต เพราะการทำปาณาติบาตนั้นอย่างแน่นอน แล้วกระป๋องโพธิสัตว์ก็ยังคงประกอบขันติธรรม ยืนสงบนิ่งอยู่เช่นเดิม เป็นผู้มิเียงหนักแน่นประดุจภูเขา ศิลาแห่งทิเบต ที่ไม่หวั่นไหวต่อแรงลมที่พัดมาจากทิศทั้ง ๔” พอผ่านไป ๒-๓ วัน พระโพธิสัตว์ก็ได้ปลีก ไปหากินถิ่นอื่น วันนั้นกระป๋องหนุ่มตัวหนึ่งซึ่งมีนิสัยดุร้าย ได้มายืนพักใต้โคนต้นไม้ที่พระโพธิสัตว์เคยอยู่ ลิ่งแสนซนก็รีบลงจากต้นไม้ เพราะคิดว่าเป็นกระป๋องตัวเดิม พอกระโดดขึ้นบนหลัง จับเขาห้อยโหนตัวไป มาเท่านั้น กระป๋องหนุ่มก็ได้สลัดเขาอย่างแรง จนลิ่งพลัดตกลงมาแล้วกระป๋องก็เอาเขาขวิดลิ่งอย่างเต็มแรง จากนั้นได้เอาเท้าทั้งสี่เหยียบยำ จนร่างของลิ่งแหลกละเอียด เจ้าลิ่งจึงจบชีวิตลงอย่างน่าอนาถ

เราจะเห็นว่า เรื่องของบาปกรรม ใครทำอะไรไว้ ก็ย่อมได้รับผลอย่างนั้น บัณฑิตในกาลก่อน ท่านไม่ประทุษร้ายใคร แต่อาศัยขันติธรรม อดทนทุกอย่าง เพื่อเพิ่มพูนขันติบารมีให้มากขึ้น ดังนั้น นักสร้างบารมีต้องอดทน ไม่ว่าผู้ที่มาพิสุจน์กำลังใจเรา จะเป็นใคร มาจากไหน จะว่าร้ายเราอย่างไรก็ตาม เราต้องอดทนให้ได้ เพราะความอดทนเป็นคุณธรรมเบื้องต้นของนักสร้างบารมีที่มีพระนิพพาน เป็นเป้าหมาย เพราะถ้าปราศจากความอดทนแล้ว ก็ยากที่จะฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อไปให้ถึงเป้าหมาย อันสูงสุดได้

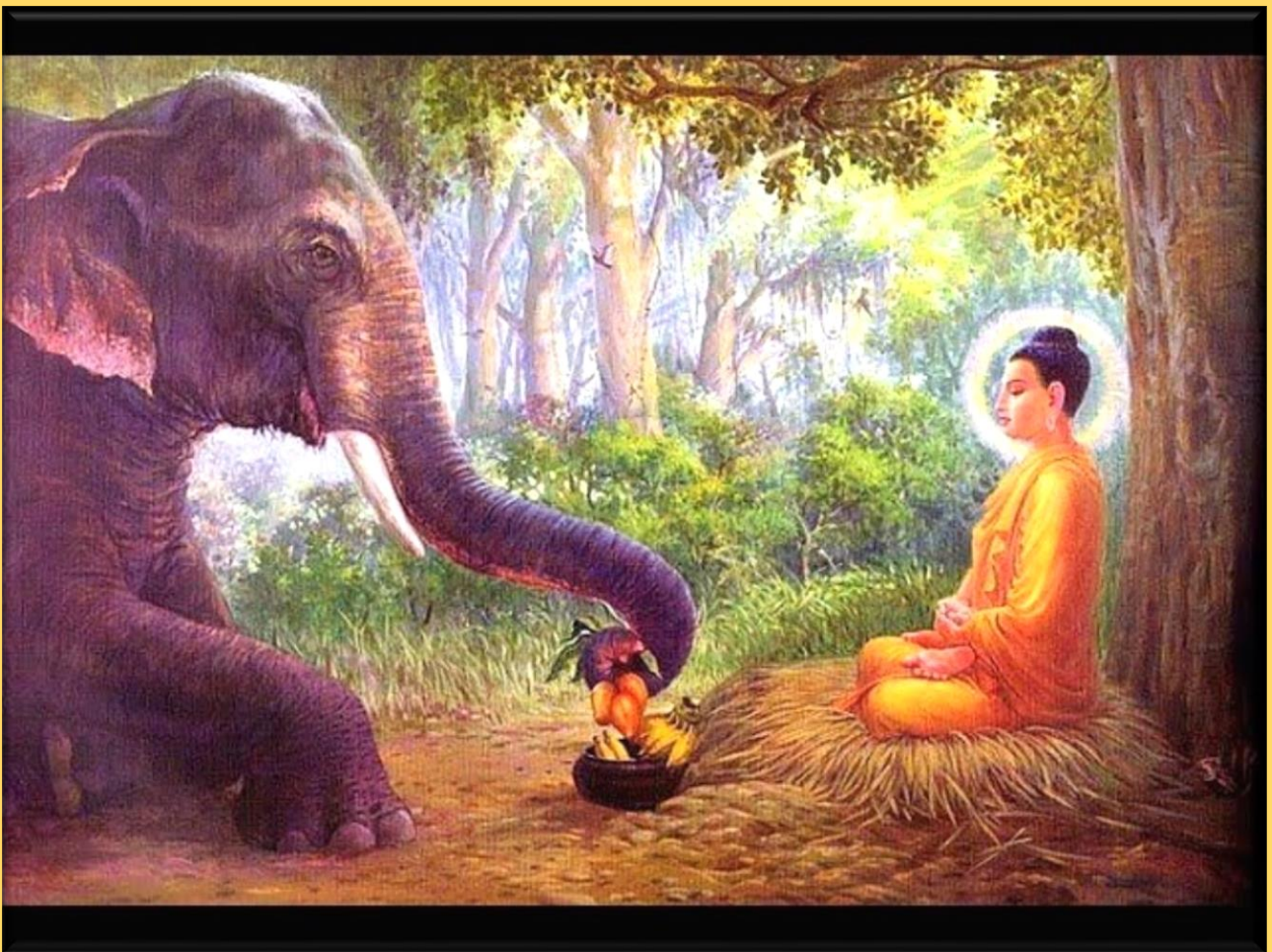
การฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง จะทำให้เรามีความอดทนมากขึ้น จิตใจสงบเยือกเย็นยิ่งขึ้น จนกระทั่ง เมื่อใจหยุดนิ่งได้สมบูรณ์ เราก็ไม่ต้องอดทนอีกต่อไป เพราะใจเราจะไม่หวั่นไหวต่อสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น เราจะไม่มีความรู้สึกที่เราต้องทนอะไร เพราะใจมีแต่ความสุขความสบายใจ ไม่ขัดเคืองหรือขุ่นมัวกับใคร

เมื่อใจหยุดนิ่ง เราจะมีแต่ความปรารถนาดีต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย อยากจะให้ชาวโลกพบสันติสุขที่แท้จริง ให้มวลมนุษยชาติปรองดองกัน เลิกเบียดเบียนซึ่งกันและกัน และหันมาประพฤติปฏิบัติธรรม เพื่อให้เข้าถึงพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุดของชาวโลก ถ้าทำได้อย่างนี้ สันติสุขก็จะบังเกิดขึ้นในโลกอย่างแน่นอน เพราะฉะนั้น ให้หมั่นฝึกใจให้หยุดนิ่ง ให้เข้าถึงพระรัตนตรัย

เอกสารประกอบบทความ :

พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย มหิสาขาดก เล่ม ๕๘ หน้า ๒๒๑

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
คณอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ